

MITROPOLIA OLTENIEI

REVISTA

ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI,
ARHIEPISCOPIEI RÂMNICULUI,
EPISCOPIEI SEVERINULUI ȘI STREHAI EI,
EPISCOPIEI SLATINEI ȘI ROMANAȚILOR
ȘI
A FACULTĂȚII DE TEOLOGIE - CRAIOVA

ANUL LXV (777-780), NR. 9-12, SEPTEMBRIE-DECEMBRIE, 2013

EDITURA MITROPOLIA OLTENIEI
CRAIOVA
ISSN 1013-4239

PAGINI DIN CONTRIBUȚIILE REVISTEI „MITROPOLIA OLTENIEI” ADUSE STUDIULUI ISTORIEI ȘI FILOSOFIEI RELIGIILOR

Pr. Lect. Univ. Dr. ADRIAN BOLDIȘOR¹

Pr. DANIEL-ALIN IONICĂ²

Cuvinte cheie: *istoria religiilor, revista Mitropolia Olteniei, creștinism, dialogul inter-religios*

Keywords: *the History of Religions, the magazine „Mitropolia Olteniei”, Christianity, Inter-religious dialogue*

Introducere

Având o vechime de peste 60 de ani (primul număr a apărut în anul 1950), revista „Mitropolia Olteniei” (MO) a adunat în paginile ei nume de marcă ale teologiei și culturii din țară și din străinătate. Printre numeroasele teme abordate (teologie dogmatică, teologie istorică, teologie morală, poezie religioasă, informări pastorale și misionare, actualitate religioasă și laică ș.a.) se numără și articole și studii de istoria și filosofia religiilor. Acestea abordează teme variate, de la religia dacilor și a popoarelor vecine, până la subiecte de actualitate, așa cum sunt cele referitoare la importanța dialogului inter-religios pentru societatea modernă.

Articolul de față își propune să aducă în actualitate pe cei care și-au adus aportul de-a lungul timpului la studiul istoriei și filosofiei religiilor prin cercetările întreprinse și prin studiile realizate într-un domeniu atât de vast.

MO, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1959

În anul 1959, Pr. prof. Corneliu Sîrbu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2, ianuarie-februarie, lucrarea cu titlul „Religia slavilor răsăriteni”. După ce analizează anumite ritualuri, autorul notează: „Ritualurile acestea datează din cea mai îndepărtată antichitate. După cum spune cronicarul apusean Saxo Gramaticul, și la slavii dinspre Marea Baltică se săvârșea un astfel de ritual cu prilejul sărbătorii lui Svantovit”.

Pr. Sîrbu tratează acest material plecând de la premisa că informațiile despre temă nu sunt foarte bogate și adaugă faptul că în manualele de „Istoria religiunilor” se tratează foarte sumar sau aproape deloc religia slavilor. După cum ni-l prezintă izvoarele scrise, păgânismul slav al veacurilor IX-X³

¹ Universitatea din Craiova, Facultatea de Teologie Ortodoxă.

² Preot la Parohia „Sf. Ierarh Nicolae”, Caraula, Dolj.

³ Slavii au fost păgâni până prin veacurile VII-X, resturi din păgânismul primitiv persistând

apare ca o împletire foarte complicată a rămășițelor antichității cu forme noi ale reprezentărilor religioase. Se păstra, de exemplu, divinitatea forțelor naturii, precum și a plantelor și animalelor, încă neînzestrate cu trăsături antropomorfe. Adorarea apei, focului, pământului, plantelor și animalelor s-a oglindit și în folclor. Cronica despre originea poienilor îi caracterizează pe slavi astfel: păgâni care se închinau lacurilor, izvoarelor, crângurilor, ca și ceilalți păgâni.⁴

În ritualul colindelor s-au oglindit probabil și unele trăsături ale ideilor totemice. Este caracteristic în privința aceasta obiceiul din trecut de a zugrăvi, în seara colindelor, pe ușa casei chipul colindei în formă de om mergând pe un cal alb. Concepțiile vechi se oglindesc și în componența mâncărilor tradiționale care se serveau la masă cu ocazia sărbătorii colindei: colivă, boabe fierte de grâu, nuci, pâine, jambon de porc etc.⁵

Se pot enumera și anumite sărbători în cinstea zeilor. În acest sens poate fi amintit că zeului solar Cupalo îi era consacrată sărbătoarea din zilele solstițiului de vară, care mai târziu s-a numit Ivana-Cupala, deoarece a coincis cu ziua creștină a Sf. Ioan. Tot în aceste zile de vară se ținea și sărbătoarea lui Iarilo, al cărui ritual reflecta de asemenea cultul soarelui.

Despre magi, Corneliu Sârbu notează: „În constituirea cultului triburilor trebuiau să apară anumiți de-servenți ai zeilor triburilor; aceștia erau magii, despre care vorbește cronica. În cea mai veche știre, care redă tradiția orală despre moartea lui Oleg, magul apare ca un vrăjitor, ca vestitorul sau prezicătorul soartei. Alte știri despre magi provin din a doua jumătate a veacului al XI-lea, perioada luptei înverșunate a Bisericii cu păgânismul, și sunt prea tendențioase. Dacă am presupune că „magul ciudoscoi”, la care a venit un oarecare novgorodian să-i ghicească, nu se deosebește cu mult în acțiunile lui magice de magii slavi, se poate crede că erau un fel de șamani. Povestirea cronicii în legătură cu acest subiect descrie procesul ghicirii ca drept dansul ritual al șamanului; la început magul, „după obiceiul său”, chema în „casa” lui pe zei („diavoli”), apoi a căzut într-o înțepenire și când și-a revenit, a spus că zeii nu pot veni, fiindcă novgorodianul purta cruce. Miniatura cronicii de la Königsberg redă mai clar dansul ritual al șamanului cu tobă și pe magul căzut în neștire. Desigur, magii nu erau numai prezicători sau ghicitori, ci și purtători ai ideologiei păgâne”.⁶

până târziu și chiar până azi în credințele și obiceiurile popoarelor slave.

⁴ Pr. prof. CORNELIU SÎRBU, *Religia slavilor răsăriteni*, în MO, nr. 1-2/1959, p. 32-33.

⁵ IBIDEM, p. 43.

⁶ IBIDEM, p. 44.

MO, nr. 11-12, noiembrie-decembrie, 1968

În anul 1968, Petre Diaconu și P.Ș. Năsturel publicau în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 11-12, noiembrie-decembrie, lucrarea cu titlul „Câteva observații în legătură cu complexul arheologic de la Murfatlar (Basarabi)”. În acest loc au fost descoperite câteva elemente etnice de origine nordică, cel mai semnificativ fiind „motivul” balaurilor cu corpul din împletituri sau al „dragonilor”, niște animale fantastice având corpul format din împletirea a doi șerpi, terminându-se în unele cazuri cu câte un cap de lup. Au fost reperate șapte asemenea reprezentări: cinci în cripta funerară și două în capela numerotată convențională cu sigla E5.⁷

Alături de șerpii împlețiți de la Murfatlar s-au descoperit și motive asemănătoare de pe vârfuri de lance, cataramă⁸, sicrie de lemn databile în mileniul I și întâlnite în spațiile geografice locuite de populațiile germanice. I. Bârnea crede că este vorba despre o populație nordică varegă. Influențe gotice pot fi sesizate până și în ritualul de înmormântare al purtătorilor culturii Dridu și Saltovo-Maiatk. Este vorba nu numai de morminte de tip catacombă, ci și de tendința de a mobila mormintele de înhumare cu un bogat inventar în cadrul căruia predomină ceramica.

Se poate afirma că, între comunitățile omenești care au trăit în complexul mănăstiresc și în carierele de la Murfatlar, exista și una de origine nordică. Petre Diaconu și P.Ș. Năsturel afirmă că această comunitate nordică nu este varegă, ci gotică. Este posibil ca la Murfatlar să fi trăit un grup de goți, urmași ai aceloră despre care Walahfrid Strabo amintește că la începutul veacului al IX-lea trăiau în Dobrogea.⁹

MO, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1973

În anul 1973, Pr. I. Ionescu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2, ianuarie-februarie, lucrarea cu titlul „Problemele gemelor gnostice descoperite pe teritoriul României”. S-au descoperit un număr de șapte geme gnostice descrise de specialiști, ce comportă unele probleme încă discutabile. Șase dintre aceste geme sunt numite „basilidiene sau abraxas-uri”, una fiind „ofită”.

A) Gemele gnostice basilidiene sau abraxas-uri:

1-2. Două geme gnostice de la Porolissum. Este vorba despre abrax-uri din jaspis verde, de formă ovală, reprezentând o figură cu cap de cocoș privind spre stânga, având ciocul încovoiat ca la păsările de pradă,

⁷ PETRE DIACONU, P.Ș. NĂSTUREL, *Câteva observații în legătură cu complexul arheologic de la Murfatlar (Basarabi)*, Ed. Casa Școlarelor, București, p. 208.

⁸ Este posibil ca de origine germanică să fie și catarama de la Csiko, atribuită de Fetich Nandor hunilor.

⁹ PETRE DIACONU PETRE, P.Ș. NĂSTUREL, *op. cit.*, p. 937-946.

creasta cu trei lobi, gâtul gros și lung acoperit cu pene; corpul de om este nud până la brâu, în jos îmbrăcat într-un fel de tunică din fâșii până la genunchi, în mâna stângă ținând un bici, iar în dreapta un scut. Această gemă este pusă în legătură cu răspândirea creștinismului.

3. Gema gnostică de la Dinogetia. Pe una din fețele acestui mic obiect se află o figură cu cap de pasăre, corp omenesc și doi șerpi în loc de picioare. În mâna dreaptă ține un bici, iar în stânga un scut. Academicianul Gheorghe Ștefan atribuie această gemă gnosticilor.

4. Gema gnostică de la Orlea, descrisă de profesorul Dumitru Tudor ca fiind un „abrax cu caracter magic, ocult și talismanic, aparținând creștinilor din secta gnosticilor basilieni”.

5. Gema gnostică de la Romula, descrisă de Gh. Popilian, având o formă elipsoidală din agat de culoare brună, translucidă.

6. Gema gnostică din Muzeul Regiunii Porților de Fier, Drobeta-Tr. Severin. Această gemă gnostică provine din colecția particulară Capșa-Istrati, având piesele colecției achiziționate atât din țară, cât și din Bulgaria, Serbia și chiar din Egipt.

B) Gema gnostică ophită de la Constanța. Aceasta se află în Cabinetul Numismatic al Muzeului de arheologie din Constanța. Imaginea magică a gemei este cunoscută prin numele de „Chnouphis”, de origine egipteană, simbolul principal al gnosticilor ophiți, ceea ce dovedește prezența cultelor sincretiste de origine egipteană în ținutul de la Dunărea de Jos.

Aceste gеме nu constituie dovezi directe în favoarea atestării creștinismului în secolele II-III, dovedind mai degrabă prezența unor adepți ai ereziilor gnostice de origine africană sau orientală. În materie de concepție religioasă, gемеle respective dovedesc fenomenul cunoscut sub numele de sincretism religios, caracteristic primelor trei secole ale Imperiului roman.

MO, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1974

În anul 1974, Drd. Ștefan Reșceanu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2, ianuarie-februarie, lucrarea „Temeiuri pentru dialogul inter-religios”. Autorul trasează câteva linii generale ale ecumenismului contemporan: „Ecumenismul, așa cum rezultă din sobornicitate, sau din îmbrățișarea tuturor valorilor umane în lumina lui Hristos de către fiecare creștin, într-o unitate în varietate, trebuie să fie deschis Bisericii întregi, atât pe drumul lui spre ținuta căutată, cât și după ce ar ajunge odată, într-o măsură care poate fi mereu sporită, la acea ținută: 1) Cu împrejurarea că Dumnezeu este activ și dincolo de frontierele creștinismului văzut, și 2) cu împrejurarea că, învățând din lucrarea lui Dumnezeu, bisericile se pot apropia și ele de

unitatea lor in varietate”.¹⁰ Problema raporturilor dintre Biserica creștină și necreștini s-a pus din primele veacuri, când Biserica a fost confruntată cu păgânismul, iar în Evul mediu, cu musulmanii. Astăzi, datorită condițiilor de conviețuire cu totul schimbate, reprezentanții și credincioșii tuturor religiilor sunt obligați la o deschidere a unora față de ceilalți pentru împlinirea marilor deziderate ale timpului nostru: pacea, înțelegerea și colaborarea între popoarele lumii.

Sunt prezentate principalele teme comune în marile religii ale lumii: iubirea, pacea, înțelegerea, dreptatea socială etc. Nevoia mereu crescândă de pace și solidaritate umană constituie cel mai puternic argument pentru continuarea dialogului inter-religios, cu toată bunăvoința și nădejdea că se slujește marii familii umane.¹¹

În același număr al revistei, Diac. P. I. David publica lucrarea cu titlul „O bimilenară civilizație: burii dacici”, prezentând o nouă pagină de istorie a strămoșilor noștri din părțile Olteniei, la Ocnița, jud. Vâlcea. Este vorba de tribul dacic al burilor, care se pare că își avea capitala la Buridava.¹² În aceste zone se aflau triburi de păstori indo-europeni care au format miezul etnic al proto-tracilor. Ei au fost primii care au început să exploateze resursele de sare de la Ocele Mari, Ocnița, activitate ce va deveni un important factor economic în circuitul schimburilor inter-tribale din întreaga regiune carpato-danubiano-balcanică în epoca bronzului.

Dacii aveau un cult religios propriu, interesant și curios, crezând în nemurire. Vestigiile găsite vădesc și faptul că ritual de înmormântare era cel tradițional și că se practica incinerarea. Majoritatea mormintelor au fost săpate în pământ viu, nisipos, sau în stânca locală. Incinerarea s-a făcut în afara necropolei și a așezării civile. Potrivit ritualului, în morminte au fost puse vase întregi, dar și opaițe, lucrate cu mâna și având forma tronconică, cu sau fără ornamente în relief, prevăzute totdeauna cu o tortiță. Câteodată apare pe aceste opaițe tradiționalul brăduț pe care îl întâlnim la Ocnița și pe alte vase ale autohtonilor, ca expresie a credinței în tinerețea și veșnicia naturii, care nu pare a fi străină de credința dacilor în nemurire, în continuarea vieții dincolo de mormânt. Așa se explică faptul că în morminte erau depuse unelte, securi, cuțite, râșnițe (de obicei sfărâmate ritual), bucăți de fier brut sau chiar cercul de fier de la butoi care fusese îndoit ritual și așezat cu grijă lângă rămășițele incinerate ale celui îngropat (negustor de vinuri sau dogar).

¹⁰ Pr. prof. DUMITRU STĂNILOAE, *Coordonatele ecumenismului din punct de vedere ortodox*, în „Ortodoxia”, nr. 4/1967, p. 527.

¹¹ Drd. ȘTEFAN RESCEANU, *Temeiuri pentru dialogul interreligios*, în MO, nr. 1-2/1974, p. 35.

¹² Diac. P.I. DAVID, *O bimilenară civilizație: burii dacici*, în MO, nr. 1-2/1974, p. 96.

În ceea ce privește aceste descoperiri, se poate crede că Buridava a fost într-adevăr prima capitală în încercarea de unitate a triburilor dacice. Se crede că însuși numele regelui *Burebista* vine de la BUR¹³+REB¹⁴+BASILE¹⁵, primul mare arhistrateg și unificator al triburilor dacilor. Preocupările religioase ale autohtonilor erau aceleași cu cele ale fraților sau superiorilor lor din Grădiștea Muncelului, din Sarmizegetusa marelui preot Deceneu, care s-ar putea să fi stat ascuns în incinta sacră când Buridava era trecută prin flăcări.

MO, nr. 11-12, noiembrie-decembrie, 1974

În anul 1974, Drd. Ștefan Reșceanu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 11-12, noiembrie-decembrie, lucrarea cu titlul „Concepția despre desăvârșire în învățătura principalelor religii și importanța ei pentru dialogul inter-religios”. Autorul afirmă că, potrivit concepțiilor religioase, desăvârșirea este idealul cel mai frumos al ființei omenesti. Prin însăși originea ființei sale, omul a tins spre perfecțiunea morală, spre Dumnezeu - desăvârșirea supremă. Posibilitatea atingerii desăvârșirii aparține în exclusivitate omului și îi solicită o inițiativă personală și străduință neîntreruptă.

1. Concepția despre desăvârșire în budism. Doctrina budistă se adresează omului căzut în durere. Ea îl învață să înțeleagă durerea și îi arată drumul de urmat pentru această înțelegere. Scopul etic budist nu este realizarea unui bun mai înalt în viață, ci desfacerea individului de orice legătură cu lumea, pentru a intra în Nirvana, socotită a fi o atingere a desăvârșirii.¹⁶ În budism, cele opt trepte care duc la desăvârșire (dreapta credință, dreapta hotărâre, dreapta cuvântare, fapta cea dreaptă, dreapta mântuire, dreapta năzuință, cugetul drept, dreapta judecată) sunt virtuți pe care trebuie să și le însușească omul în chip succesiv, în scopul desăvârșirii. Numai asceții au posibilitatea de a atinge culmile perfecțiunii și aceasta o datorează faptului că devin liberi de renașteri.

2. Concepția despre desăvârșire în taoism. În taoism, pentru ca omul să poată ajunge la cunoașterea lui Tao, adică la desăvârșire, trebuie să se elibereze de influența formei: „Cel care este liber de pasiuni vede taina minunată a lui Tao, iar cine are pasiuni îl vede numai în forma sa finită”.¹⁷

¹³ Tribul traco-dac de pe meleagurile Subcarpaților Olteniei și Munteniei.

¹⁴ Inscripția de pe vasul descoperit la Ocnița.

¹⁵ Bazileu, rege.

¹⁶ Prof. N. CHIȚESCU, *Atitudinea principalelor religii ale lumii față de problemele vieții pământești*, în „Ortodoxia”, nr. 2/1952, p. 225.

¹⁷ *Filozoful antic Chinez Leo-Tze și învățătura sa Dao-de-Tzin*, trad. de Ian Hin-Sun, cap. I, p. 117.

În taoism nu găsim o concepție propriu-zisă despre desăvârșire în adevăratul înțeles al ei, fiindcă aceasta reprezintă mai mult o încercare de reformă socială în viața unui popor, o controversă între tendința de a cunoaște și imperfecțiunea mijloacelor de a dobândi această cunoaștere. Aici omul este chemat să imite pe Tao, principiul nelămurit al universului.

3. Concepția despre desăvârșire în islamism. Desăvârșirea în islamism nu constituie un ideal, ci este mai degrabă un mijloc de dobândire a fericirii veșnice, a raiului înțeles cu totul senzual și material. Concepția islamică despre desăvârșire și atingerea ei rămâne, ca și în budism și taoism, un produs al străduințelor omenești în exclusivitate, iar nu un rezultat al conlucrării omului cu divinitatea.

4. Concepția despre desăvârșire, în creștinism. Creștinismul este religia adevăratei desăvârșiri: „Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este”.¹⁸ Starea de desăvârșire la care este chemat nu numai omul, ci și întreaga făptură, nu este însă o cucerire mecanică, involuntară sau haotică, ci presupune un efort conștient și voluntar prin imitația activă a vieții Domnului. În creștinism desăvârșirea are caracter universalist, nefiind rezervată unui număr redus de protejați.¹⁹

5. Importanța desăvârșirii pentru dialogul inter-religios. Cu toate deosebirile ce există în înțelegerea adevăratei desăvârșiri religioase, ea are totuși o importanță deosebită pentru dialogul inter-religios, unind ridicarea personală la un grad superior de trăire morală și spirituală. Fiecare religie, cu mijloacele proprii, poate să ridice trăirea spirituală pe o treaptă mult mai înaltă și să aducă împăcarea între frați și iubirea care este fundamentul desăvârșirii.²⁰

MO, nr. 5-6, mai-iunie, 1976

În anul 1976, Pr. Drd. Gh. I. Neagoe publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-6, mai-iunie, lucrarea cu titlul „Noi contribuții privind Istoria Religiiilor”. Autorul arată că în ultimele două decenii s-au produs mutații importante în istoriografia românească care au adus un spor de lămurire cu privire la etnogeneza poporului nostru, la continuitatea pe meleagurile dunărene, la credința religioasă și la participarea la fazele semnificative ale istoriei și civilizației europene. Privitor la viziunea

¹⁸ Matei 5, 48.

¹⁹ Pr. DUMITRU SOARE, *Concepția despre sfințenie în islamism și creștinism*, în „Ortodoxia”, nr. 3/1975, p. 438.

²⁰ ȘTEFAN REȘCEANU, *op. cit.*, p. 945-955.

religioasă a geto-dacilor, au fost emise trei opinii principale: monoteismul,²¹ dualismul²² și politeismul.²³

Pr. Gh. I. Neagoie abordează tema în mod topografic, pornind din nordul Olteniei spre sud-vest, încheind cu județul Gorj.

1. Descoperirile de la Ocnița, jud. Vâlcea. Cercetările de aici au fost conduse de prof. Dumitru Berciu, specialist în civilizația dacilor și ilirilor. Cea mai interesantă descoperire la Ocnița, pentru istoria religiilor, o constituie un vas cultic, numit în general „de provizii”. Pe un fragment din acest vas a fost scris, cu o ustensilă având vârful ascuțit, cuvântul βασιλέ(νς). Dacii aveau legături cu grecii încă înainte de cucerirea romană, dovadă cuvintele grecești de pe vasul dolium, dar și cu populațiile răsăritene. Scrierea pe acest vas a fost realizată înainte de ardere. Din același vas s-au descoperit alte două fragmente, unul reprezentând partea superioară a vasului și altul ce continua pe primul, făcând parte din umărul vasului și având scrise pe el două cuvinte grecești cu majuscule, dintre care unul redă numele unui personaj MARK(os), care aparține limbii localnicilor.²⁴ Ca formă, vasul de la Ocnița nu seamănă cu cel de la Grădiștea Muncelului, de formă ascuțită, ci se aseamănă mai mult cu vasul redat pe columna lui Traian din scena numită „a împărțirii ultimelor rezerve de apă”. Se pare că acest vas datează de la sfârșitul secolului I î.d.Hr. D. Berciu afirmă că atât forma, cât și inscripțiile grecești arată proveniența de origine cultică a vasului.

2. Descoperirea de la Slatina, jud. Olt. Aici s-a descoperit un mormânt de incinerare cu urnă ce se compune dintr-un vas-urnă, o lance de fier, un cuțit de luptă și un cuțitaș. Mormântul, datat în secolele IV-III î.d.Hr., este considerat a fi dacic.²⁵

3. Descoperirile din cetatea Romula – Malva. Conducătorul științific al săpăturilor de la Romula, ca și al celor de la Sucidava, a fost prof. univ. D. Tudor. Pentru istoria religiilor este de reținut faptul că populația adusă din toate colțurile Imperiului roman a venit aici, ca în întreaga Dacie de altfel, cu credințele ei. Deși întâietatea o aveau zeitățile romane, totuși, datorită libertății religioase, se manifesta un adevărat mozaic religios²⁶

²¹ Susținut îndeosebi de Vasile Pârvan și Pr. prof. I. Coman.

²² În sens iranian, după A.D. Xenopol.

²³ Susținut de majoritatea cercetătorilor.

²⁴ Această informație este susținută de I.I. Rusu.

²⁵ M. BUTOI, *Mormânt de incinerare din epoca fierului descoperit la Slatina*, în „Oltenia”, 1974, p. 31.

²⁶ Divinități romane, autohtone și neromane.

reprezentat de divinități care umpleau Panteonul Romulei. Aici au fost descoperite sarcofagii cu inscripții funerare²⁷, statuete²⁸, figurine²⁹ și temple.

4. Săpăturile de la Slăveni, Com. Gustavăț, jud. Olt. La Gustavăț a fost semnalată o asociație cu caracter profesional-religios: Colegiul Duplicariorum,³⁰ colegiul călăreților hispani însărcinați cu paza cetății. Acest colegiu avea ca patron pe „zeul cavaler”.³¹

5. Descoperirile de la Sucidava. Și aici conducătorul științific al săpăturilor a fost Prof. univ. D. Tudor care a arătat că divinitatea centrală și adorată în panteonul militar roman era zeița Nemisis, care avea și un templu restaurat după anul 250. O descoperire de la Sucidava este reprezentată de bustul unei zeițe în ruinele cetății romano-bizantine din secolul III-IV, identificată cu zeița Diana.

6. Descoperirile de la Rast, punctul Grindul Țifarului, jud. Dolj. Descoperirile făcute aici, printre care cuțitele îndoite în mod ritual, arată că mormintele de la Rast aparțin unui grup geto-dacic care își păstra armele și ritualul tradițional chiar după contactul intens cu un cult al celților.

7. De o mare importanță sunt și descoperiri făcute în Cătunele de Motru, jud. Mehedinți, Ișalnița, jud. Mehedinți, satul Bobu, Com. Scoarța, jud. Gorj și Polovragi, jud. Gorj. Acestea demonstrează păstrarea credinței geto-dacilor într-o divinitate supremă, nemurirea sufletului și faptul că geto-dacii nu aveau cultul statuilor. În contact direct cu religia dacilor, romanii nu au găsit urme ale unor zeițăți autohtone, ci altare pe care cuceritorii le-au dărâmat.³²

MO, nr. 10-12, octombrie-decembrie, 1980

În anul 1980, Pr. prof. Ioan G. Coman publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 10-12, octombrie-decembrie, articolul „Deceneu - geniu religios și spiritual al geto-dacilor”. Deceneu era de origine dacă, de o vârstă apropiată cu cea a lui Burebista, fiind o persoană înzestrată excepțional în toate domeniile. Se înfățișa foarte instruit în spiritualitatea și școala lui Zalmoxis, fiind la curent și cu întreaga cultură a timpului său, îndeosebi cea greco-romană. Această prestigioasă cultură și înțelepciune vestită nu aveau nicio legătură cu Egiptul, unde el ar fi călătorit, cum pretindea Strabon.

²⁷ D. TUDOR, *Realizări din domeniul arheologiei române pe teritoriul județului Olt*, în „Oltenia”, 1974, p. 44.

²⁸ Idem, *Monumente inedite din Romula*, 1938, p. 12

²⁹ *Ibidem*, p. 33.

³⁰ Pentru cercetările în domeniu până la acea dată vezi „Historica”, I, 1970, p. 67-83; G. POPILIAN, în „Apulum”, IX, 1971, p. 121-122.

³¹ D. TUDOR, *Monumente inedite din Romula*, 1938, p. 42.

³² *IBIDEM*, p. 353.

Călătoria sa în Egipt era, în textul geografic grec, o imitație a vieții lui Zalmoxis. Deceneu era pregătit la școala vechii înțelepciuni geto-dacice a generațiilor anterioare și prin contactul cu elementele culturii generale ale vremii sale pentru a deveni colaboratorul și sfetnicul intim al lui Burebista, „cel dintâi și cel mai mare dintre regii Traciei”, stăpân al teritoriilor din sudul și nordul Dunării, cum grăiește inscripția de la Dianysapolis-Balcic în onoarea lui Acornion. Variantele numelui său, Decaeneus, Decineus, Diceneus și Dicineus, aparțin rădăcinii primitive *dac*, din care derivă numele de *dakoi*, daci. Ioan G. Coman afirmă: „Deceneu, ca mare preot, învăța, personal și prin ucenicii săi, credința într-un zeu cvasi-unic, precum și doctrina zalmoxeeană despre suflet, dreptate, sfințenie și pregătirea pentru nemurire. Ca profet, el avea darul previziunii, datorită căruia, din anumite semne, descifra hotărârile divine, pe care le aducea la cunoștința regelui. Prin calitățile și funcțiile sale spirituale, Deceneu a fost colaboratorul regelui Burebista, probabil 40 de ani, în toate domeniile vieții de stat, ale vieții morale, sociale, religioase și culturale ale geto-dacilor”.³³

MO, nr. 5, septembrie-octombrie, 1989

În anul 1989, Pr. Ion Ionescu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5, septembrie-octombrie, lucrarea cu titlul „O practică străveche în ritualul funerar din Oltenia”.

Conștiința eului s-a ivit de timpuriu în fața morții celui alt, a prietenului, a celui deopotrivă cu tine, a celui de un grai și de un sânge cu tine, adică în fața morții proprii revelată ca inevitabilă. Cu riturile funerare a început propriu-zis cultura umană, ca și conștiința de comunitate proprie, de gintă, de etnie.³⁴ Mircea Eliade a arătat că în toate societățile tradiționale moartea nu era considerată sfârșitul absolut al existenței umane, ci „doar un ritual de trecere către un nou mod de a fi; se putea spune că moartea constituie cea din urmă experiență inițiativă, datorită căreia omul dobânda o nouă existență, pur spirituală”.³⁵

Riturile funerare la poporul român transmit o serie de ritualuri, forme culturale arhaice dintre cele mai vechi și mai interesante din Europa, ca și din lume, dovedind vechimea și continuitatea unei populații ce le practică. Se obișnuiește pe teritoriul Olteniei să se așeze sub căpătâiul celui decedat de curând, până este scos din casă și dus să fie înmormântat, un

³³ Pr. prof. IOAN G. COMAN, *Deceneu – geniu religios și spiritual al geto-dacilor*, în MO, nr. 10-12/1980, p. 748.

³⁴ Pr. ION IONESCU, „*O practică străveche în ritualul funerar din Oltenia*”, în MO, nr. 5/1979; CONSTANTIN NOICA, *E bietul eu sub noi*, în „România literară”, nr. 30, joi, 23 iulie, 1987, p. 19; NICHITA STĂNESCU, *Amintiri din prezent*, București, 1985, p. 115.

³⁵ MIRCEA ELIADE, *Amintiri*, vol. II, în „Revista de istorie literară”, 1988, nr. 1-2, p. 219.

număr de pietricele de mărimea alunelor, de regulă 9 (de trei ori câte trei), număr cu semnificație sacrală în creștinism și în religiile și mitologiile păgâne. Este greu de precizat care a fost scopul și înțelesul acestei practici funerare în trecut. În prezent, substratul ei s-a pierdut, rămânând o simplă practică magică, explicată prin formula „așa trebuie făcut, să nu se facă mortul strigoi”. În acest sens, Pliniu cel Bătrân (23-79) nota: „Deșertăciunea omenească, meșteră să se înșele pe ea însăși, socotește în felul tracilor, care pun în urmă pietre de culori diferite, după cum o zi este bună sau rea, iar în ziua morții le numără și astfel îl judecă pe fiecare”.³⁶

Folosirea pietricelelor albe, negre sau intermediare, așezate sub căpătâiul defunctului, aruncate peste coșciug sau așezate în oale speciale în mormânt, este legată de viața defunctului trăită cu „zile albe”, zile „intermediare” și cu „zile negre”. Ele constituie pentru defunct, din partea celor rămași în viață, un fel de „certificat de înmormântare”, de calificare a vieții trăite pe pământ pentru „Marea Trecere” în nemurire.³⁷

MO, nr. 4-6, aprilie-iunie, 1991

În anul 1991, Drd. Viorel Boboc publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 4-6, aprilie-iunie, lucrarea cu titlul „Creștinismul și cultura păgână în primele trei secole”. După ce face o trecere în revistă a celor mai cunoscute nume din literatura creștină și a autorilor clasici din primele trei secole, autorul arată că polemica dintre aceste partide are atât părți negative, cât și pozitive, care au provocat încordări, dar și apropiieri binefăcătoare. Începând cu secolul al III-lea, reacția culturii păgâne față de cea creștină este cu mult mai puternică, mai bine fundamentată. Păgânismul își dă seama de forța uriașă pe care creștinismul se pregătea să o arunce în disputa pentru supremația religioasă cu ajutorul culturii. Secolul al III-lea este marcat de doi reprezentanți ai culturii păgâne care au reacționat contra spiritualității biblice și patristice, aplicându-i o critică severă, multilaterală, uneori de nivel și cu rezultate diferite: Cels și Porfiriu.

Scriitorii primelor trei secole s-au străduit însă să aleagă, așa cum avea să recomande mai târziu Sf. Vasilie cel Mare, tot ceea ce a fost mai de folos pentru afirmarea crezului creștin, împrumutând stilul și eleganța expunerii. Studiul clasicilor greci și latini, ai filosofilor, a făcut pe creștini capabili să distingă ceea ce are valoare de ceea ce este nefolositor, după exemplul albinei. Este de altfel ceea ce recomanda și Sf. Apostol Pavel:

³⁶ „Izvoare privind istoria României”, I, București, 1964, p. 407.

³⁷ IBIDEM, p. 132.

„Puneți toate la încercare: țineți ce este bun, feriți-vă de orice înfățișare a răului” (Tesaloniceni 5, 21-22).³⁸

MO, nr. 5-8, mai-august, 2006

În anul 2006, Drd. Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, mai-august, nr. 5-8, lucrarea cu titlul „Dialectica sacru-profan la Mircea Eliade”. Autorul are în atenție pe Mircea Eliade și lucrarea sa celebră publicată în limba germană *Das Heilige und der Profane. Vom Wesen des Religiösen (Sacrul și profanul. Despre esența religiosului)*.

În studiul său asupra sacralului și a esenței religiosului, Eliade pornește de la cartea lui Rudolf Otto din anul 1917, *Das Heilige. Über das Irrationale (Sacrul. Despre iraționalul din ideea de divinitate și despre relația sa cu raționalul)*. Teologul luteran era un fenomenolog al religiei și se ocupa în cartea sa doar de ideea de irațional în studiul divinului și mai puțin de noțiunile de Dumnezeu sau de religie. El stăruia asupra laturii iraționale a religiei. Eliade își prezintă poziția diferită de cea a lui Otto cu privire la sacru: acesta este o realitate de ordin complex și nu trebuie privită doar dintr-un singur punct de vedere. „Am dorit să prezentăm fenomenul sacru în toată complexitatea sa, și nu numai latura sa irațională. Ceea ce ne interesează nu este relația dintre elementele neraționale și cele raționale, ci sacrul în totalitate”.³⁹

Lucrarea *Sacrul și profanul* cuprinde referințe cu privire la spațiul sacru și la sacralizarea lumii, la timpul sacru și la sacralitatea naturii pentru ca, ultimul capitol, să se refere la viața sacră a omului. Totul pornește de la relația ce există între omul arhaic și omul modern, la felul diferit în care aceștia observă relația lor cu timpul, cu spațiul și cu cosmosul. În această atitudine, „Eliade este mai aproape de exemplu de un O. Spengler sau de un H. Jones, decât de un Maritain, deși poziția sa a fost adesea greșit înțeleasă din cauza unor conexiuni între gândirea sa și cea a lui Guenon sau a lui Evola”.⁴⁰

MO, nr. 5-8, mai-august, 2007

În anul 2007, Prof. dr. Ionuț Pătularu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8, mai-august, lucrarea cu titlul „Forme de nonconformism religios în contextul istoriei religiilor”.

³⁸ Drd. VIOREL BOBOC, *Creștinismul și cultura păgână în primele trei secole*, în MO, nr. 4-6/1991, p. 71

³⁹ M. ELIADE, *Sacrul și profanul*, Ed. Humanitas, București, 1995, p. 7.

⁴⁰ P. CULIANU, *Mircea Eliade*, Ed. Nemira, București, 1998, p. 93.

Istoria și antropologia nonconformismelor religioase, ca parte integrantă a istoriei religiilor, fascinează printr-o serie de problematici atât de complexe și sensibile, pretinzând o incursiune istorică, sistematică și fenomenologică a unui concept atât de controversat, dar și evident încătușat de misterul spiritului uman.

Curiozitatea față de acest domeniu sectologic se justifică și prin faptul că „dintre toate ramurile cercetării umane, religia are cel mai mult de a face cu omul ca persoană în toate dimensiunile lui posibile”.⁴¹ „Religia fiind un fenomen uman, prin însuși acest fapt ea este și un fenomen social și fenomen lingvistic și fenomen economic, căci omul nu poate fi conceput în afara limbajului și a vieții colective”.⁴² Fenomenul nonconformismului a însoțit religia încă de la apariția sa, noțiunea de sectă în orice context cultural și religios fiind destul de controversată. Domeniul religios se prezintă prin însăși esențialitatea sa refractar statisticilor, care nu implică experiența religioasă în dimensiunea sa și nici acel exercițiu de practică religioasă experimentală. După cum observa și Jean Vernet, „proliferarea sectelor face parte în zilele noastre din peisajul religios al Occidentului, care nu se petrece fără implicații asupra societății și asupra bisericilor”.⁴³

După cum constata Mircea Eliade, omul areligios într-o stare pură nu mai poate exista în plenitudinea sa, deoarece majoritatea celor care se declară fără religie în mod inconștient se încadrează într-o structură religioasă lipsită de semnificație. Prin terminologia de sectă s-a constatat în toate religiile consecința separării unei minorități religioase dintr-o colectivitate mai mare. Caracteristica sectei este de a urma o cale spirituală neconformistă în raport cu instituțiile religioase oficiale și cu marile tradiții religioase mondiale recunoscute.

Această analiză se încadrează în sfera fascinației ideilor ce provoacă controverse, atitudini diverse și divergente. Ea devine captivantă pentru istoria religiilor, în general și, în mod special, pentru istoria sectologiei, în care s-au ilustrat străluciți exponenți ai exegezei istorico-mistico-filosofice. Încadrând-o în aria unui fenomen religios, inevitabil implică și o anume restrictivitate conceptuală.

MO, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, 2008

În anul 2008, Pr. prof. dr. Ștefan Reșceanu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, articolul „Aspecte ale credințelor

⁴¹ CONSTANTIN DUPU, *Sumar al marilor religii ale lumii și creștinismul*, ediția a II-a, Ed. Gnosis, București, 1998, p. 9.

⁴² MIRCEA ELIADE, *Traiat de istorie a religiilor*, Ed. Humanitas, București, 1992, p. 11.

⁴³ JEAN VERNETTE, *Sectele*, Ed. Meridiane, București, 1996, p. 5.

religioase ale mexicanilor precolumbieni”. Popoarele civilizate din America pre-columbiană, din Mexic și Peru, au lăsat o importantă literatură religioasă și mitică care nu a fost încă descifrată în întregime. Din cauza faptului că adaosuri au fost făcute după cucerirea spaniolă, de multe ori nu este cu putință să se facă distincție între ceea ce aparține textului original și ceea ce este interpolare de influență creștină. Cuvintele „teotl” (la mexicani) și „guacas” (la peruvieni) se foloseau pentru desemnarea spiritelor și a zeilor, a divinului în general. Divinitatea solară era numită simplu Teotl (spirit, zeul prin excelență), fără să poată fi pusă problema unui monoteism primar.⁴⁴

Sunt prezentate o serie de divinități alături de ceremoniile ce se făceau în preajma unor evenimente din viața de zi cu zi a acestor popoare. Toate manifestările au început să fie reconsiderate, concluzionându-se că în niciun caz nu puteau fi benefice pentru viața comunităților. „Văzând toate acestea, spaniolii au fost convinși că se află în prezența unor lucrături diavolești, iar că templele, cultul, preoții, procesiunile, incantațiile, ascetismul, toate manifestările culturale erau patronate de forțele întunecate ce-l aveau ca autor pe diavol. În tradiția aztecă se făcea profeția conform căreia aztecii aveau să progreseze până când ei vor vedea un uliu mâncând șarpele, până când oamenii albi vor veni și vor cuceri țara lor și vor aduce o nouă religie”.⁴⁵

MO, nr. 5-8, mai-august, 2008

În anul 2008, Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8, mai-august, articolul „Mircea Eliade și teologia „morții lui Dumnezeu” la Thomas J.J Altizer”. Discuția despre felul în care teologia „morții lui Dumnezeu” a fost influențată sau nu de ideile lui Mircea Eliade constituie o temă actuală în regândirea sistemului eliadian de a privi fenomenul religios. La modă în secolul trecut mai ales în America, teologia „morții lui Dumnezeu” a încercat să-și găsească precursori atât în teologie și filosofie, cât și în cercul istoricilor religiilor. În acest sens, Thomas Altizer, promotorul acestei teologii, a fost considerat și s-a considerat el însuși a fi influențat, în ideile sale, de conceptele pe care le-a găsit în cărțile lui Eliade: dialectica sacru-profan, hierofaniile, Deus otiosus și coincidentia oppositorum. Un studiu atent asupra felului în care cei doi au înțeles și au afirmat aceste realități conduce la ideea că este o mare deosebire între sistemele lor de gândire. Pe de altă parte, controversa reprezintă o punere

⁴⁴ NATHAN SHODERBLOM, *Manuel d'Histoire des Religions*, Ed. Leroux, Paris, 1925, p. 631.

⁴⁵ Pr. prof. ȘTEFAN REȘCEANU, *Aspecte ale credințelor religioase ale mexicanilor precolumbieni*, în MO, nr. 1-4/2008, p. 38.

fața în față a doi cercetători din arii diferite, al teologiei și al istoriei religiilor, lucru ce nu poate avea decât o valoare pozitivă atât pentru studiul istoriei religiilor, cât și pentru cel al teologiei. Putem observa două lucruri importante în discuțiile dintre Eliade și Altizer: există atât puncte de legătură în gândirea lor, cât și diferențe. Dificultatea înțelegerii stă în modul de a percepe aceste puncte ca simple moduri de înțelegere a realităților.⁴⁶

MO, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, 2009

În anul 2009, Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, articolul „Importanța dialogului inter-religios pentru lumea contemporană”. Dialogul inter-religios, în cadrul Consiliului Mondial al Bisericii (CMB), a urmat un drum sinuos: de la acceptarea lui de către toate confesiunile creștine, până la contestarea lui și scoaterea de pe agenda principală a întâlnirilor. Totuși, confesiunile creștine membre ale CMB apreciază necesitatea acestui dialog. Problemele apar atunci când se discută despre locul pe care trebuie să-l ocupe: pentru unii, prioritatea este unirea tuturor creștinilor, apoi dialogul cu alte religii; pentru alții, aceste preocupări trebuie să ocupe același loc. Baza dialogului inter-religios o constituie răspunsul ce trebuie dat la întrebarea ce frământă lumea de astăzi mai mult decât în trecut: Cum trebuie creștinii să relaționeze cu credincioșii aparținând altor religii într-o lume în care înțelegerea dintre oameni trebuie să primeze? Începând cu prima Conferință Misionară Mondială de la Edinburgh 1910, și până în zilele noastre, s-au dat mai multe răspunsuri la această întrebare.⁴⁷

MO, nr. 5-8, mai-august, 2009

În anul 2009, Adrian Boldișor publica în revistei „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8, mai-august, articolul „Religiile necreștine la prima conferință misionară de la Edinburgh 1910”. Se împlinesc 100 de ani de la prima Conferința misionară internațională organizată la Edinburgh, Scoția, în anul 1910. Pregătirile au început de mult timp, iar Comisiile s-au format pentru a evalua rolul și locul pe care îl ocupă în istorie această întâlnire istorică la care au participat creștini protestanți și unde nu au fost invitați ortodocși sau catolici. Un punct important al acestei întâlniri l-a constituit Comisia a IV-a care s-a ocupat de relațiile ce trebuie să existe între creștini și adepții altor credințe: religiile animiste, religiile în China, în Japonia, Islamul și

⁴⁶ ADRIAN BOLDIȘOR, *Mircea Eliade și teologia „morții lui Dumnezeu” la Thomas J.J. Altizer*, în MO, nr. 5-8/2008, p. 233.

⁴⁷ IDEM, *Importanța dialogului inter-religios pentru lumea contemporană*, în MO, nr. 1-4/2009, p. 184.

Hinduismul. Părerile au fost împărțite și nu de puține ori, contradictorii. S-a încercat însă, de fiecare dată, să se pornească, în evaluarea acestei relații, de la cunoașterea cât mai bună a religiilor necreștine, pentru a se găsi metodele optime în dorința de a prezenta creștinismul populațiilor ce aparțin altor religii. Mesajul Mântuitorului se adresează și celor de alte religii, dar o bună propovăduire a lui trebuie să pornească de la cunoașterea realităților religioase în mijlocul cărora se realizează misiunea creștinilor. Comisia a IV-a și-a atins, în parte, scopul prin faptul că a prezentat, cât mai obiectiv cu putință, diferitele religii în mijlocul cărora Hristos nu a fost încă propovăduit.

MO, nr.1-4, ianuarie-aprilie, 2010

În anul 2010, Pr. prof. dr. Ștefan Reșceanu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, articolul „Mitul potopului în istoria religiilor”. Autorul notează că povestea potopului se găsește în toate religiilor, fiind legată întotdeauna de distrugerea și renașterea lumii. Însă de fiecare dată finalul nu este definitiv, în toate miturile mai mulți oameni reușesc să supraviețuiască, răspândindu-se mai apoi peste tot pământul. Popoarele vechi din Orient, caldeenii, sirienii, hindușii sau perșii, au păstrat tradiția unui potop în care umanitatea a pierit, în afară de o singură familie care a fost salvată pe o corabie. Același fond tradițional se găsește la populațiile din Oceania și la mexicanii din continentul american. Astfel, în scrierile sfinte ale populației maya din America Centrală, un om cu frică de Dumnezeu, pe nume Tapi, joacă rolul lui Noe. Incașii din Peru și indienii nord-americani au și ei legende legate de potop. Și în mitologia chineză se vorbește despre potop, acesta producându-se în alte regiuni decât cele locuite de chinezi.⁴⁸ Momentul biblic al potopului marchează însă dezvoltarea ulterioară a umanității.

MO, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, 2011

În anul 2011, Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, lucrarea „Despărțirea de maestrul. Creștinismul lui Mircea Eliade în viziunea lui Ioan Petru Culianu”. S-au scris multe pagini despre relația dintre Mircea Eliade și I.P. Culianu, dar subiectul este încă deschis pentru viitor. Relația maestru-discipol pe care au clădit-o în timp a fost deseori zdruncinată de momente de tensiune. Oricum, de câte ori ne amintim numele Culianu, acesta va sta lângă numele profesorului său din Chicago, al cărui loc l-a ocupat după dispariția celui din urmă. Felul în care

⁴⁸ Pr. prof. dr. ȘTEFAN REȘCEANU, *Mitul potopului în istoria religiilor*, în MO, nr. 1-4/2010, p. 53.

este analizat creștinismul în operele lor ocupă un loc aparte. Însă viziunile lor privind această temă par contradictorii.

Despre relația dintre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu se pot spune multe, impresia fiind aceea că niciodată nu s-a spus totul. Acest lucru se datorează atât unor condiții obiective, cât și altora subiective. În primul rând, moartea tragică a lui Culianu nu i-a permis să-și spună ultimele gânduri despre maestrul de care se pare că se îndepărtase, în ceea ce privește ideile, în ultima perioadă din scurta sa viață (deși „despărțirea” s-a produs încă din timpul vieții lui Eliade, relația dintre cei doi a rămas, până la moartea lui Culianu, una de tipul maestru-discipol). Nici Eliade nu și-a spus ultimul cuvânt despre discipolul său, așa cum se poate observa din paginile *Jurnalului* său, iar schimbul epistolar ne ajută doar în creionarea legăturii dintre cei doi.⁴⁹

MO, nr. 5-8, mai-august, 2011

În anul 2011, Pr. conf. Picu Ocoleanu publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8, mai-august, o recenzie la lucrarea Prof. Adrian Boldișor „*Valențe creștine în gândirea lui Mircea Eliade*”, apărută la Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2011. Lucrarea însumează peste 700 de pagini și constituie concretizarea activității de cercetare doctorală la disciplina Istoria Religiiilor a prof. Adrian Boldișor, desfășurată în perioada 2007-2010 în cadrul Facultății de Teologie „Justinian Patriarhul” din București, sub îndrumarea emeritului profesor Remus Rus. După autor, Eliade este savantul român care a uimit lumea prin ideile și cunoștințele sale despre religie, viața și legătura acestuia cu religiile Indiei punându-și decisiv amprenta asupra felului în care a perceput fenomenul religios. Profesorul Boldișor crede împreună cu Eliade că religia omului modern este creștinismul și nu există nicio contradicție între homo religiosus și omul creștin, deși creștinismul presupune anumite elemente străine lui homo religiosus.⁵⁰

MO, nr. 9-12, septembrie-decembrie, 2011

În anul 2011, Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 9-12, septembrie-decembrie, articolul „Coordonatele irenice ale dialogului inter-religios: dialogul dintre creștini, hinduși și budiști”. Dialogul inter-religios a dobândit de-a lungul timpului o importanță tot mai mare pe

⁴⁹ IOAN PETRU CULIANU, *Dialoguri întrerupte. Coresponzența Mircea Eliade – Ioan Petru Culianu*, Ed. Polirom, Iași, 2004, p. 25

⁵⁰ Pr. prof. PICU OCOLEANU, *Adrian Boldișor: Valențe creștine în gândirea lui Mircea Eliade*, în MO, nr. 5-8/2011, p. 218-219.

agendele întâlnirilor din întreaga lume. Alături de dialogul pe care îl au cu evreii și musulmanii, creștinii au avut în istoria mai veche și mai nouă un dialog mai mult sau mai puțin intens și cu adepții hinduismului și budismului. Începutul secolului al XIX-lea a fost considerat „A doua Renaștere”, acest lucru fiind posibil datorită faptului că mulți cercetători au descoperit marile religii ale Asiei. „Descoperirea Upanișadelor și a budismului la începutul secolului al XIX-lea fusese aclamată ca un eveniment cultural ce prevestea urmări considerabile”.⁵¹ Autorul nu a avut în preocupare să analizeze principalele teme care se discută la nivelul întâlnirilor dintre creștini, hinduși și budiști (problema salvării, a vieții de după moarte, a păcii între oameni, diverse probleme sociale și politice ș.a.). Un astfel de demers face obiectul unor studii ample. Ceea ce s-a dorit să se scoată în evidență a fost faptul că, în ultimul timp, ca urmare a intrării din ce în ce mai evidente a populațiilor și religiilor Asiei în câmpul de preocupare al europenilor și nu numai, dialogul cu oamenii din aceste teritorii a crescut în interes. Acest lucru se poate vedea din numărul din ce în ce mai mare al întâlnirilor bilaterale și multilaterale ce pun față în față pe creștini cu adepții acestor religii. Problemele importante rămân mereu în discuție, dar numai un dialog sincer poate duce la o bună conviețuire între oamenii cu credințe diferite și, mai mult, la propovăduirea mesajului lui Hristos într-o lume pluri-religioasă.⁵²

MO, nr. 5-8, mai-august, 2012

În numărul 5-8, mai-august, al revistei „Mitropolia Olteniei” din anul 2012, Pr. conf. univ. dr. Stelian Manolache publica articolul în limba franceză „Quelques considérations sur la contribution de Hans Jonas à l'hermeneutique existentielle de la Gnose”. În concluziile acestui percutant demers asupra observațiilor făcute de Hans Jonas cu privire la ermeneutica existenței gnozei, autorul afirmă: „Dualismul gnostic exersează o seducție permanentă asupra gândului omenesc și asupra istoriei moderne, de-a lungul literaturii și politicii prin care a fost promovat. În acest sens putem afirma că nihilismul gnostic este în continuare prezent la ușa conștiinței noastre și că, uneori, această ușă se deschide generos înaintea lui. Din punct de vedere istoric, gnosticii au fost primii teologi speculativi, așa cum afirmă și Hans Jonas. Cu timpul, curentul gnostic și tendința spre o interpretare speculativă

⁵¹ MIRCEA ELIADE, *Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie*, Ed. Humanitas, București, 1994, p. 92.

⁵² ADRIAN BOLDIȘOR, *Coordonatele irenice ale dialogului inter-religios: dialogul dintre creștini, hinduși și budiști*, în MO, nr. 9-12/2011, p. 247.

au amenințat și mai mult parcursul teologiei. În acest sens a existat pericolul unei depărtări evidente de Revelație și implicit de învățătura bisericii”.⁵³

MO, nr. 9-12, septembrie-decembrie, 2012

În anul 2012, Diac. Lect. Univ. Dr. Adrian Boldișor publica în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 9-12, septembrie-decembrie, articolul „Locul sincretismului religios în Istoria religiilor și pericolele lui pentru lumea contemporană” în care sunt atinse mai multe aspecte ale problemei analizate: istoria termenului, sincretismul în Istoria religiilor: Egiptul antic, Grecia antică, perioada elenistică, Roma antică, neoplatonismul, gnosticismul, dar și tendințe ale sincretismului religios în perioada contemporană: Japonia, Brazilia, Africa, New Age etc. Un subcapitol interesant este dedicat controverselor ridicate de interpretarea dialogului inter-religios modern ca o manifestare a sincretismului în actualitate. În concluzie, „sincretismul nu este o creație a elenismului, așa cum s-a crezut până nu demult, ci urmele lui se găsesc în mai toate religiile antice; el este prezent chiar și în perioada modernă și contemporană în arii geografice de pe toată suprafața globului. O situație complexă o reprezintă dialogul inter-religios, însă acest subiect este prea vast pentru a-i prezenta toate nuanțele; (...) sincretismul religios nu este o simplă nuanță a uneia sau alteia dintre religiile lumii mai vechi sau mai noi, ci un fenomen complex regăsit pretutindeni, neglijarea lui reprezentând o eroare cu consecințe dintre cele mai grave pentru istoria religioasă a umanității și pentru lumea contemporană ce promovează noțiuni precum globalizare, pluriculturalism, multireligios ș.a.”.⁵⁴

XXII. MO, nr. 5-8, mai-august, 2013

În anul 2013, Pr. Lect. Univ. Dr. Adrian Boldișor a publicat în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8, mai-august, articolul „Relația maestru-discipol în Istoria și filosofia religiilor”, pornind de la faptul că „relația maestru-discipol a trezit de-a lungul timpului un interes deosebit în rândul cercetătorilor care s-au aplecat atât asupra domeniilor din viața laică, cât și a celor din viața religioasă. O scurtă privire în istoria și filosofia religiilor scoate la iveală faptul că măștrii și discipolii au fost prezenți în fiecare arie culturală și religioasă, relația ce s-a stabilit între ei fiind dependentă de natura religiei în mijlocul căreia s-a manifestat. Nu trebuie neglijat nici

⁵³ Pr. conf. univ. dr. STELIAN MANOLACHE, *Quelques considérations sur la contribution de Hans Jonas à l'hermeneutique existentielle de la Gnose*, în MO, nr. 5-8/2012, p. 58.

⁵⁴ Diac. lect. univ. dr. ADRIAN BOLDIȘOR, *Locul sincretismului religios în Istoria religiilor și pericolele lui pentru lumea contemporană*, în MO, nr. 9-12/2012, p. 137-138.

faptul că aceeași relație se găsește și în mediul laic, acolo unde se pot observa toate formele ei, de la atașarea totală a discipolului de maestru, până la contestarea radicală a acestuia și la îndepărtarea definitivă de el”.⁵⁵ După o trecere în revistă a acestei relații în principalele tradiții religioase, între care se numără iudaismul, islamul și creștinismul, autorul notează că „ariile culturale și religioase în care se poate observa această relație ne dovedesc faptul că modelul paideic este unul dintre cele mai difuzate și căutate imagini în istoria umanității. Însă perioada modernă și contemporană pare să se depărteze și să uite importanța maestrului în viața oamenilor”.⁵⁶

Concluzii

Din paginile de mai sus se poate observa că revista „Mitropolia Olteniei” a avut o contribuție importantă la studiul istoriei și filosofiei religiilor prin efortul tuturor celor care s-au trudit în realizarea unor studii erudite cu teme diverse și actuale. De asemenea, se poate observa că articolele, studiile și recenziile cu subiecte referitoare la istoria religiilor se întind pe o perioadă de aproximativ 60 de ani, semn că preocupările inter-religioase au stat mereu la loc de cinste în rândul cercetătorilor din Oltenia și din întreaga țară. Întocmirea acestui studiu creează o obligație indirectă din partea autorilor de a continua demersul pentru descoperirea tuturor celor care explorează acest domeniu, în scopul înțelegerii și adâncirii universului mirific al istoriei și filosofiei religiilor.

Abstract: Pages of Contribution of Magazine „Mitropolia Olteniei” Brought to the Study of History and Philosophy of Religions

With a length of over 60 years (first issue appeared in 1950), the magazine „Mitropolia Olteniei” had an important contribution to the study of history and philosophy of religions. In this review have been approached numerous issues of dogmatic theology, moral, religious and history and philosophy of religions. This study approached topics ranging from religions of Dacians and neighboring peoples to the important topics as inter-religious dialogue for modern society. If publications are spread over period of 60 years, one can deduce easily that in a relatively short period, this article will return among these studies with names and their articles who will continue to bring their contribution to the history and philosophy of religion.

⁵⁵ Pr. lect. univ. dr. ADRIAN BOLDIȘOR, *Relația maestru-discipol în Istoria și filosofia religiilor*, în MO, nr. 5-8/2013, p. 102.

⁵⁶ IBIDEM, p. 115.

Bibliografie

1. BOBOC, Drd. Viorel, *Creștinismul și cultura păgână în primele trei secole*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 4-6/1991.
2. BOLDIȘOR, Drd. Adrian, *Dialectica sacru-profan la Mircea Eliade*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2006.
3. BOLDIȘOR, Adrian, *Mircea Eliade și teologia „morții lui Dumnezeu” la Thomas J.J. Altizer*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2008.
4. BOLDIȘOR, Adrian, *Importanța dialogului inter-religios pentru lumea contemporană*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4/2009.
5. BOLDIȘOR, Adrian, *Religiile necreștine la prima conferința misionară de la Edinburgh 1910*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2009.
6. BOLDIȘOR, Adrian, *Despărțirea de maestrul. Creștinismul lui Mircea Eliade în viziunea lui Ioan Petru Culianu*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4/2011.
7. BOLDIȘOR, Adrian, *Coordonatele irenice ale dialogului inter-religios: dialogul dintre creștini, hinduși și budiști*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 9-12/2011.
8. BOLDIȘOR, Diac. lect. univ. dr. Adrian, *Locul sincretismului religios în Istoria religiilor și pericolele lui pentru lumea contemporană*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 9-12/2012.
9. BOLDIȘOR, Pr. lect. univ. dr. Adrian, *Relația maestru-discipol în Istoria și filosofia religiilor*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2013.
10. COMAN, Pr. prof. Ioan G., *Deceneu – geniu religios și spiritual al geto-dacilor*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 10-12/1980.
11. DIACONU, Petre, NĂSTUREL, P.Ș., *Câteva observații în legătură cu complexul arheologic de la Murfatlar (Basarabi)*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 11-12/1968.
12. IONESCU, Pr. Ion, *Problemele gemelor gnostice descoperite pe teritoriul României*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2/1973.
13. IONESCU, Pr. Ion, *O practică străveche în ritualul funerar din Oltenia*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5/1989.

14. MANOLACHE, Pr. conf. univ. dr. Stelian, *Quelques considérations sur la contribution de Hans Jonas à l'hermeneutique existentielle de la Gnose*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2012.
15. NEAGOE, Pr. Drd. Gh. I., *Noi contribuții privind Istoria Religiilor*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-6/1976.
16. PĂTULARU, Prof. dr. Ionuț, *Forme de nonconformism religios în contextul istoriei religiilor*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2007.
17. RESCEANU, Drd. Ștefan, *Temeiuri pentru dialogul interreligios*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2/1974.
18. RESCEANU, Drd. Ștefan, *Concepția despre desăvârșire în învățătura principalelor religii și importanța ei pentru dialogul inter-religios*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 11-12/1974.
19. REȘCEANU, Pr. prof. dr. Ștefan, *Aspecte ale credințelor religioase ale mexicanilor precolumbieni*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4/2008.
20. REȘCEANU, Pr. prof. dr. Ștefan, *Mitul potopului în istoria religiilor*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-4/2010.
21. SÎRBU, Pr. prof. Corneliu, *Religia slavilor răsăriteni*, în: „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-2/1959.